

2. Про освіту: Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380.

3. Шеремет М. К. Інклюзивна освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Молодь і ринок*. 2018. № 12. С. 137–142.

4. Ковальчук О. В. Працевлаштування осіб з інвалідністю в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка та держава*. 2020. № 10. С. 115–119.

5. Офіційний веб-сайт Національної Асамблеї людей з інвалідністю України. URL: <http://naiu.org.ua/> (дата звернення: 22.11.2024).

Мангус Ю. В.,
аспірант, спеціальність 081 – Право,
Науково-дослідний інститут публічного права

КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА ПРАВАМ ЛЮДИНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

Корупція є однією з найбільш руйнівних загроз правам людини у глобальному контексті. Вона послаблює демократичні інститути, підриває верховенство права та знижує рівень довіри громадян до державних інституцій. У суспільствах, де корупція є поширеною, права людини часто ігноруються, оскільки ресурси, які мають спрямовуватися на забезпечення базових потреб, таких як доступ до освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та правосуддя, використовуються для особистої вигоди окремих осіб чи груп.

Одним із ключових наслідків корупції є дискримінація вразливих груп населення. Жінки, діти, особи з інвалідністю, етнічні меншини та представники інших соціально вразливих категорій часто стають жертвами системної несправедливості. Наприклад, у системах охорони здоров'я корупція може

обмежувати доступ до якісного лікування, оскільки пріоритет отримують ті, хто може платити хабарі.

Національне агентство з питань запобігання корупції перевірило стан імплементації рекомендацій для мінімізації корупційних ризиків у роботі медико-соціальних експертних комісій (МСЕК). Результати моніторингу показали, що більшість заходів, запропонованих НАЗК для органів державної влади, наразі або у процесі імплементації, або не імplementовані.

НАЗК за результатами моніторингу корупційних проявів в сфері охорони здоров'я виокремило десять головних корупційних ризиків МСЕК щодо встановлення інвалідності: 1) корупційні домовленості на основі особистого контакту заявника із головою чи членом МСЕК; 2) посередництво посадової особи державного органу у досягненні корупційної домовленості із головою та/чи членами МСЕК; 3) регіональна співпраця голови та/чи членів різних МСЕК з метою одержання неправомірної вигоди; 4) посередництво громадян без статусу посадових чи службових осіб у досягненні корупційної домовленості із головою та/чи членами МСЕК; 5) пришвидшення підготовки лікарем направлення та необхідного пакета документів на МСЕК без ознак їх підробки за умови отримання неправомірної вигоди; 6) підготовку лікарем пакета підроблених первинних документів без сприяння у подальшому прийнятті рішення МСЕК; 7) «комплексна» корупційна послуга – інвалідність «під ключ»; 8) використання паперового документообігу для корупційних зловживань МСЕК; 9) оформлення МСЕК документів військовозобов'язаним щодо фіктивної інвалідності для сприяння незаконному перетину ними державного кордону; 10) змова лікарів МСЕК для вимагання неправомірної вигоди від громадян [1]. Особливу увагу варто приділити питанням корупції щодо виробництва та обігу лікарських засобів [3].

Аналогічно, у сфері освіти хабарництво може позбавити талановитих студентів можливостей отримати якісну освіту, перешкоджаючи реалізації їхніх

прав на розвиток і рівні можливості. Корупція у сфері освіти є серйозною проблемою, що підриває якість навчання та довіру до освітніх інституцій. Вона проявляється у різних формах, зокрема: хабарництво під час вступу до навчальних закладів: абітурієнти або їхні батьки змушені давати хабарі за зарахування до престижних навчальних закладів або на популярні спеціальності; платне оцінювання; примусові «благодійні внески»; продаж навчальних матеріалів; фальсифікація академічних результатів; непрозорі тендери та закупівлі та ін. [2]. Корупція в освіті має довгострокові негативні наслідки, оскільки створює підґрунтя для подальшого укорінення корупції в суспільстві та спотворює ціннісні орієнтири. Для боротьби з корупцією в освітній сфері в Україні діє низка законодавчих актів, зокрема Закон України «Про запобігання корупції», який встановлює правові та організаційні засади запобігання корупції в державі. Крім того, впроваджуються державні антикорупційні програми, спрямовані на підвищення ефективності системи запобігання корупції в різних сферах суспільного життя, включно з освітою.

Таким чином, корупція в освіті є багатогранною проблемою, яка потребує комплексного підходу для її подолання, включно з удосконаленням законодавства, підвищенням прозорості освітніх процесів та формуванням негативного ставлення до корупційних проявів у суспільстві.

Корупція також сприяє безкарності за порушення прав людини, зокрема у випадках насильства чи торгівлі людьми. У країнах з високим рівнем корупції правоохоронні органи часто стають інструментом репресій, замість того щоб забезпечувати захист прав і свобод. Це створює середовище, в якому права людини стають лише декларативними цінностями, а не реальними гарантіями.

У глобальному вимірі корупція перешкоджає реалізації цілей сталого розвитку, які передбачають забезпечення гідного життя для всіх. Наприклад, нецільове використання міжнародної допомоги в корумпованих системах послаблює боротьбу з бідністю, нерівністю та екологічними викликами.

Водночас корупція сприяє укоріненню соціальної нерівності, позбавляючи громадян можливості впливати на ухвалення важливих рішень.

Міжнародні організації, такі як ООН, Світовий банк і ЄС, активно працюють над протидією корупції та зміцненням правових механізмів. Конвенція ООН проти корупції стала ключовим інструментом у боротьбі з цим явищем. Вона зобов'язує держави-учасниці створювати прозорі системи управління, розвивати незалежні суди та впроваджувати механізми громадського контролю. Успішна боротьба з корупцією вимагає не лише ефективного законодавства, але й активної участі громадянського суспільства, медіа та бізнесу.

Таким чином, корупція становить серйозну загрозу для прав людини, обмежуючи доступ до базових послуг, поглиблюючи нерівність і створюючи сприятливе середовище для порушення прав і свобод. Протидія цьому явищу повинна бути пріоритетом на глобальному рівні, щоб забезпечити дотримання прав людини, рівні можливості та соціальну справедливість для всіх.

Список використаних джерел

1. НАЗК назвало топ-10 корупційних ризиків у МСЕК щодо встановлення інвалідності. URL: [https://glavcom.ua/country/incidents/nazk-nazvalo-top-10-koruptsiynikh-rizikiv-u-msek-shchodo-vstanovlennja-invalidnosti-](https://glavcom.ua/country/incidents/nazk-nazvalo-top-10-koruptsiynikh-rizikiv-u-msek-shchodo-vstanovlennja-invalidnosti-1034017.html?utm_source=chatgpt.com)

[1034017.html?utm_source=chatgpt.com](https://glavcom.ua/country/incidents/nazk-nazvalo-top-10-koruptsiynikh-rizikiv-u-msek-shchodo-vstanovlennja-invalidnosti-1034017.html?utm_source=chatgpt.com)

2. Державна антикорупційна програма: кожен учасник освітнього процесу, наукової й інноваційної діяльності України повинен мати гідні умови життя та професійного розвитку. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/derzhavna-antikoruptsiina-prohrama-kozhen-uchasnyk-osvitnoho-protsesu-naukovoi-i-innovatsiinoi-diialnosti-ukrainy-povynen-maty-hidni-umovy-zhyttia-ta-profesiinoho-rozvytku?utm_source=chatgpt.com

3. Kuzmenko O.V., Matselyk T.O, Chorna V.H., Financial Offenses in the Circulation of Medicines in the Context of Globalization. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 4 (2018) No. 5, p. 143–152. DOI: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-143-152>.

Манелюк Ю.М.,
к. політ. н., доцент,
доцент кафедри політичних технологій,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ФОРМИ ПОЛІТИЧНОГО НАСИЛЛЯ У СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Політичне насилля – невід’ємний супутник людства протягом всієї його історії. Водночас, людство виробило і накопичило багато способів вирішення, врегулювання, гармонізації, збалансування великої кількості різноманітних інтересів, прагнень, способів і методів дій тощо. Всі ці інструменти діють та застосовуються сукупно, забезпечуючи потрібний рівень стабільності і керованості суспільства, причому досягнення цього стану передбачає і добровільну згоду, і підкорення, і примус у різних формах – тобто, окрім іншого, й певні елементи насилля.

Процеси глобалізації та інформатизації суттєво впливають на характер та сутність сучасного політичного насилля. Змінюючи сутність політичної влади, яка відмовляється від фізичного примусу, натомість все більше вдається до прихованих форм впливу на безсвідоме, ірраціональне в людині, в такий спосіб ці процеси впливають і на трансформацію політичного насилля, яке, будучи засобом влади, зумовлюється у різні часи її природою та характером. Отже, нагальною є потреба розуміння сутності політичного насилля в умовах сучасного світового розвитку.